सुसमाहितचेतास्तु स ततोऽचिन्तयत् प्रभुः। स विचिन्त्य चिरं कालमलर्को द्विजसत्तमः।
नाध्यगच्छत्परं श्रेयो योगान्मतिमतां वरः। स एकाग्रं मनः कृत्वा निश्चलो योगमास्थितः।
इन्द्रियाणि जघानाशु वाणेनैकेन वीर्य्यवान्। योगेनात्मानमाविश्य सिद्धिं परमिकां गतः।
विस्मितश्चापि राजर्षिरिमां गाथां जगाद ह। अहो कष्टं यदस्माभिः सर्व्वं वाह्यमनुष्ठितं।
भोगतृष्णासमायुक्तैः पूर्व्वं राज्यमुपासितं। इति पश्चान्मया ज्ञातं योगान्नास्ति परं सुखं। ८७०
इति त्वमनुजानीहि राम मा क्षत्रियान् जहि। तपो घोरमुपातिष्ठ ततः श्रेयोऽभिपत्स्यसे।
इत्युक्तः स तपो घोरं जामदग्न्यः पितामहैः। आस्थितः सुमहाभागो ययौ सिद्धिञ्च दुर्गमां।
इति श्रीमहाभारते आश्वमेधिके पर्व्वणि अनुगीतापर्व्वणि ब्राह्मणगीतायां त्रिंशोऽध्यायः॥ ३०॥
॥ ब्राह्मण उवाच ॥ त्रयो वै रिपवो लोके नवधा गुणतः स्मृताः। प्रहर्षः प्रीतिरानन्दस्त्रयस्ते सात्त्विका गुणाः।
तृष्णा क्रोधोऽभिसंरम्भो राजसास्ते गुणाः स्मृताः। श्रमस्तन्द्रा च मोहश्च त्रयस्ते तामसा गुणाः।
एतान्निकृत्य धृतिमान् वाणसंघैरतन्द्रितः। जेतुं परानुत्सहते प्रशान्तात्मा जितेन्द्रियः। ८७५
अत्र गाथाः कीर्त्तयन्ति पुराकल्पविदो जनाः। अम्बरीषेण या गीता राज्ञा पूर्व्वं प्रशाम्यता।
समुदीर्णेषु दोषेषु बुध्यमानेषु साधुषु। जग्राह तरसा राज्यमम्बरीषो महायशाः।
स निगृह्यात्मनो दोषान् साधून् समभिपूज्य च। जगाम महतीं सिद्धिं गाथाश्चेमा जगाद ह।
भूयिष्ठं विजिता दोषा निहताः सर्व्वशत्रवः। एको दोषो वरिष्ठश्च वध्यः स न हतो मया।
यत्प्रयुक्तो जन्तुरयं वैतृष्ण्यं नाधिगच्छति। तृष्णार्त्त इह निम्नानि धावमानो न बुध्यते। ८८०
अकार्य्यमपि येनेह प्रयुक्तः सेवते नरः। तं लोभमसिभिस्तीक्ष्णैर्निकृन्तत निकृन्तत।
लोभाद्धि जायते तृष्णा ततश्चिन्ता प्रवर्त्तते। स लिप्समानो लभते भूयिष्ठं राजसान् गुणान्।
तदवाप्तौ तु लभते भूयिष्ठं तामसान् गुणान्।
स तैर्गुणैः संहतदेवबन्धनः पुनः पुनर्जायति कर्म्म चेहते। जन्मक्षये भिन्नविकीर्णदेहो मृत्युं पुनर्गच्छति जन्मनैव।
तस्मादेतं सम्यगवेक्ष्य लोभं निगृह्य धृत्यात्मनि राज्यमिच्छेत्। एतद्राज्यं नान्यदस्तीह राज्यमात्मैव राजा विदितो यथा
वत्। ८८५
इति राज्ञाऽम्बरीषेण गाथा गीता यशस्विना। आधिराज्यं पुरस्कृत्य लोभमेकं निकृन्तता।
इति श्रीमहाभारते आश्वमेधिके पर्व्वणि अनुगीतापर्व्वणि ब्राह्मणगीतायामेकत्रिंशोऽध्यायः॥ ३१॥
॥ ब्राह्मण उवाच ॥ अत्राप्युदाहरन्तीममितिहासं पुरातनं। ब्राह्मणस्य च संवादं जनकस्य च भाविनि।
ब्राह्मणं जनको राजा सन्तं कस्मिंश्चिदागसि। विषये मे न वस्तव्यमिति शिष्ट्यर्थमब्रवीत्।
इत्युक्तः प्रत्युवाचाथ ब्राह्मणो राजसत्तमं। आचक्ष्व विषयं राजन् यावांस्तव वशे स्थितः।
सोऽन्यस्य विषये राज्ञो वस्तुमिच्छाम्यहं विभो। वचस्ते कर्त्तुमिच्छामि यथाशास्त्रं महीपते। ८९०
इत्युक्तस्तु तदा राजा ब्राह्मणेन यशस्विना। मुहुरुष्णं विनिश्वस्य न किञ्चित्प्रत्यभाषत।